

Delinqüència econòmica

Codi: 100470

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	1

Professor/a de contacte

Nom: Daniela Gaddi

Correu electrònic: daniela.gaddi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

La teoria i els seminaris es faran en castellà.

Equip docent

Maria Jose Rodriguez Puerta

Prerequisits

No hi ha pre-requisits per cursar aquesta assignatura.

Objectius

En el marc de les matèries criminològiques, aquesta assignatura persegueix aportar una primera informació sobre els diferents perfils que presenta la criminalitat econòmica.

Els objectius a aconseguir són els següents:

1. Conèixer els problemes que planteja la delimitació i conceptualització d'aquesta classe de delinqüència.
2. Ser capaç d'afrontar un estudi criminològic sobre algun dels delictes que s'enquadren en aquesta categoria.
3. Conèixer les estratègies, en termes de política-criminal i penal, respecte a la delinqüència econòmica.
4. Conèixer alguns dels grups delictius en matèria de criminalitat econòmica.
5. Disposar d'instruments per a la prevenció i intervenció en la delinqüència econòmica.

Competències

- Accedir i interpretar les fonts de dades sobre la criminalitat.
- Analitzar el conflicte i la criminalitat utilitzant les teories criminològiques i els seus fonaments psicològics i sociològics.
- Demostrar que es comprenen els models de prevenció i intervenció de la criminalitat més adequats per a cada problema específic.

- Demostrar que es comprenen les teories criminològiques.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Dissenyar una recerca criminològica identificant l'estratègia metodològica adequada als objectius plantejats.
- Formular hipòtesis de recerca en l'àmbit criminològic.
- Identificar els recursos socials existents per intervenir en el conflicte i en la criminalitat.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.
- Utilitzar les tècniques d'avaluació del risc i les necessitats criminògenes d'una persona per determinar la proposta d'intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar amb criteri científic les informacions obtingudes en les bases de dades criminològiques.
2. Aplicar amb precisió els models de prevenció en situacions concretes de criminalitat.
3. Aplicar de manera eficaç els fonaments de les diferents polítiques criminals en l'activitat professional.
4. Aplicar el coneixement científic criminològic per analitzar la delinqüència.
5. Aplicar les teories criminològiques.
6. Escollir de manera adequada el recurs social per a cada cas d'intervenció professional.
7. Inferir els models d'intervenció en funció d'una avaluació de necessitats prèvia eficaç.
8. Redactar correctament cada un dels apartats d'un projecte de recerca criminològica.
9. Redactar un treball acadèmic.
10. Relacionar-se respectuosament amb persones.
11. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
12. Transmetre oralment les idees a una audiència.
13. Treballar de manera autònoma.
14. Treballar en equip i en xarxa.
15. Utilitzar la metodologia d'investigació necessària en funció de la recerca criminològica plantejada.

Continguts

Introducció: La criminalitat econòmica: qüestions generals

Primera part

Tema 1: Aproximació al concepte de delinqüència econòmica: jurídica i criminològica
 Tema 2: La delinqüència econòmica individual - Perfil criminològic de l'autor i de la víctima
 Tema 3: La delinqüència corporativa. La responsabilitat de l'empresa, des de la perspectiva criminològica i jurídica
 Tema 4: La corrupció. Concepte jurídic i criminològic de corrupció. La corrupció a Espanya. Els delictes de corrupció

Segona part

Tema 5: Prevenció en la delinqüència corporativa. Els programes de compliment en l'àmbit públic i en l'àmbit privat. El rol dels professionals de la criminologia
 Tema 6: Investigació i enjudiciament de la delinqüència econòmica
 Tema 7: La resposta penal. Sanció i execució de la pena (persones físiques i jurídiques).
 Tema 8: La resposta restaurativa. Danys i victimització difusa, col·lectiva i compartida. Fonaments i característiques dels acords restauratius

Metodologia

L'assignatura s'organitza de forma similar a la resta d'assignatures del grau de criminologia. Es realitzen dos tipus d'activitats.

- Una de caràcter teòric, a l'aula amb tot el grup, en la qual s'explica de forma bidireccional el contingut essencial del programa i es suggereixen activitats i reflexions.
- Una altra de naturalesa pràctica i aplicada: els tallers, que es realitzen setmanalment, persegueixen reforçar els coneixements teòrics a través de la discussió de textos i anàlisis de dades relatives als temes objecte del programa. Part dels tallers es destinaran a treballar de manera creativa i compartida les lectures obligatòries.

El model descrit es completarà amb les conferències que es realitzaran al llarg del quadrimestre i en les quals participaran experts en les matèries que aportaran experiència pràctica a propòsit de l'analitzat a l'aula.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	18	0,72	2, 4, 5, 7, 10, 13
Tallers/Seminaris	18	0,72	2, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 14
Tipus: Autònomes			
Treball individuals i en grup	109	4,36	1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14

Avaluació

Assistència. La assistència tant a les classes de teoria com a les de seminari és obligatòria. Per tant, un alumne que no assisteixi a un mínim del 80% de les classes no podrà ser avaluat. Les absències només poden justificar-se per raons mèdiques o altres de força major i per raons acadèmiques deuran ser prèviament autoritzades pel professorat. El professorat realitzarà controls d'assistència a classe.

Puntualitat. Les classes comencen puntualment. No s'admet l'entrada a classe una vegada aquesta hagi començat ni la sortida abans de la finalització.

Model d'avaluació. La nota de l'assignatura s'obtindrà avaluant 3 tipus d'activitats:

1) Activitats d'avaluació continuada

- Elaboració en grup d'un treball teòric sobre un dels temes del curs (pes sobre la nota final: 30%)
- Treball pràctic en grup: elaboració d'un projecte d'intervenció (pes sobre la nota final: 30%)

2) Prova final

- Una prova individual teòrica sobre tot el contingut del curs: Test (pes sobre la nota final: 40%)

Cada prova puntuarà d'1 a 10. Per a superar l'assignatura haurà d'obtenir-se un mínim de 5 punts en cadascuna de les activitats proposades. De no obtenir-se aquest mínim, en el període de recuperació es proposarà la realització d'una activitat de recuperació.

Participació en classe. Es valorarà positivament la participació de l'alumne en classe que demostrï l'assimilació dels continguts i la consecució dels objectius de l'assignatura.

Plagi: Un alumne que copiï a un examen tindrà un 0 en la prova i perdrà el dret a la re-avaluació. Un alumne que presenti una activitat en el que hi hagi indicis de plagi o que no pugui justificar els arguments de la seva pràctica obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne suspendrà l'assignatura (0) i perdrà el dret a la recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova final (individual - test)	40%	5	0,2	4, 5, 10, 11, 13
Treball en grup 1 (elaboració teòrica)	30%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Treball en grup 2 (elaboració projecte intervenció)	30 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA OBLIGATORIA

Tema 1: Aproximació al concepte de delinqüència econòmica: jurídica i criminològica

- Materials de classe
- Friedrichs, D.O. (2020). White Collar Crime: Definitional Debates and the Case for a Typological Approach. Dins Melissa L. Roerie (Ed.). *The Handbook of White Collar Crime* (pp. 16-31). Wiley-Blackwell. Limitadament a les pp. 21-28

Tema 2: La delinqüència econòmica individual - Perfil criminològic de l'autor i de la víctima

- Materials de classe
- Benson, M.L. i Hei Lam Chio (2020). Who Commits Occupational Crimes?. Dins Melissa L. Roerie (Ed.). *The Handbook of White Collar Crime* (pp. 97-112). Wiley-Blackwell. Limitadament a les pp. 101-110

Tema 3: La delinqüència corporativa. La responsabilitat de l'empresa, des de la perspectiva criminològica i jurídica

- Cigüela Sola, J. (2019). Compliance más allá de la ciencia penal: Aportaciones de la sociología de las organizaciones al análisis de la criminalidad corporativa y de la imputación jurídico-penal, *InDret*, 2, 1-36. <https://indret.com/compliance-mas-alla-de-la-ciencia-penal>
- Silva, J.M. i Varela, Lorena (2016). Responsabilidades individuales en estructuras de empresa: La influencia de sesgos cognitivos y dinámicas de grupo. Dins J.M. Silva (Dir.). *Fundamentos del derecho penal de la empresa* (pp. 247-284). Edisofer
- Dopico, J. (2018). La responsabilidad penal de las personas jurídicas. Dins G. Quintero Olivares, et al. (Dirs.). *Esquemas de teoría jurídica del delito y de la pena* (pp. 287-301). Tirant Lo Blanch

Tema 4: La corrupció. Concepte jurídic i criminològic de corrupció. La corrupció a Espanya. Els delictes de corrupció

- Materials de classe
- Villoria, M. (2015). La corrupción en España: Rasgos y causas esenciales. *Cahiers de civilisation espagnole contemporaine*, 15(15), 1-17. <http://ceec.revues.org/5949>

Tema 5: Prevenció en la delinqüència corporativa. Els programes de compliment en l'àmbit públic i en l'àmbit privat. El rol dels professionals de la criminologia

- Materials de classe
- León Alapont, J. (2021). Los programas de cumplimiento penal: Aspectos generales. *Revista Boliviana de Derecho*, 31, 354-389. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7730062>

Tema 6: Investigació i enjudiciament de la delinqüència econòmica

- Materials de classe

Tema 7: La resposta penal. Sanció i execució de la pena (persones físiques i jurídiques)

- Materials de classe
- Dopico, J. (2018). La responsabilidad penal de las personas jurídicas. Dins G. Quintero Olivares, et al. (Dir.). *Esquemas de teoría jurídica del delito y de la pena* (pp. 287-301). Tirant Lo Blanch
- Levi, M. (2010). Serious taxfraud and noncompliance: A review of evidence on the differential impact of criminal and noncriminal proceedings. *Criminology & Public Policy*, 9(3), 493-513. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2010.00645.x>

Tema 8: La resposta restaurativa. Danys i victimització difusa, col·lectiva i compartida. Fonaments i característiques dels acords restauratius

- Materials de classe
- Aertsen, I. (2018). Restorative Justice for Victims of Corporate Violence. Dins G. Forti, C. Mazzucato, A. Visconti i S. Giavazzi (Eds.). *Victims and Corporations: Legal Challenges and Empirical Findings* (pp. 235-258). Wolters Kluwer

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

- Baucells, J. (2012). Sistemas de penas para el delincuente económico. *Cuadernos de Política Criminal*, 107(2), 143-182
- Cid, J. i Larrauri, Elena (2001). *Teorías criminológicas: Explicación y prevención de la delincuencia*. Bosch
- Gaddi, Daniela i Rodríguez Puerta, María José (2022). Towards a restorative justice approach to white-collar crime and supra-individual victimisation. *The International Journal of Restorative Justice*, 5 (Online First), 0-0. <https://doi.org/10.5553/TIJRJ.000116>
- Jimenez, F. (2016). Las hojas y el rábano: Tres errores en el combate de la corrupción, *Claves de Razón Práctica*, 246, 9-21
- Levi, M. i Horlick-Jones, T. E. (2013). Interpreting the Fukushima Daiichi nuclear incident: Some questions for corporate criminology. *Crime, Law and Social Change*, 59(5), 487-500. <https://doi.org/10.1007/s10611-013-9432-3>
- Lord, N. i Levi, M. (2017). Organizing the finances for and the finances from transnational corporate bribery. *European Journal of Criminology*, 14(3), 365-389. <https://doi.org/10.1177/1477370816661740>
- Morón, Esther (2014). El perfil criminológico del delincuente económico. Dins Mercedes García Aran (Dir.). *La delincuencia económica: Prevenir y sancionar* (pp. 29-52). Tirant Lo Blanch
- Rebollo, R. i Casas, J. (2013). Reflexiones, problemas y propuestas para la investigación de la delincuencia económica. *Revista General de Derecho Penal*, 19, 1-31. https://www.iustel.com/v2/revistas/detalle_revista.asp?id_noticia=413154&d=1
- Simpson, Sally S. (2019). Reimagining Sutherland 80 years after white-collar crime. *Criminology*, 57(2), 189-207. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12206>

ALTRA BIBLIOGRAFIA D'INTERÈS

- Benson, M. L. i Simpson, Sally S. (2018). *White-Collar Crime: An Opportunity Perspective*. Routledge
- De la Mata Barranco, N. J., Dopico Gómez Aller, J., Lascaraín Sánchez, J. A. i Nieto Martín, A. (2018). *Derecho penal económico y de la empresa*. Dyckinson
- García Arán, Mercedes (Dir.) (2014). *La delincuencia económica: Prevenir y sancionar*. Tirant Lo Blanch
- Gottschalk, P. (2017). *Organizational Opportunity and Deviant Behaviour: Convenience in White-Collar Crime*. Edward Elgar Publishing.

- Lynch, M., Barrett, K., Stretesky i P., Long, M. (2016). The Weak Probability of Punishment for Environmental Offenses and Deterrence of Environmental Offenders: A Discussion Based on USEPA Criminal Cases, 1983-2013. *Deviant Behavior*, 37(10), 1095-1109. <https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1161455>
- Muñoz Conde, F. (2016). *Derecho penal. Parte especial*. Tirant Lo Blanch.
- Payne, B.K. (2013). The Corrections Subsystem and White-Collar Crime. Dins B.K. Payne, *White collar crimes: The Essentials* (pp. 364-393). Sage
- Pearce F. i Tombs, S. (1992). Realism and corporate crimes. Dins R. Matthews i J. Young (Eds.). *Issues in Realist Criminology* (pp. 70-101). Sage
- Villoria, M. i Jiménez, F. (2012), La corrupción en España, *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 138, 109-134. <https://doi.org/10.5477/cis/reis.138.109>

Nota: Eventuals actualitzacions en la bibliografia es comunicaran a temps a través del Moodle

Programari

Programes informàtics generalistes (Paquet Microsoft Office)